

2 התפתחות גייסות השריון של צה"ל

מפקדי גיי"ש בתקופות השונות כותבים איש איש על התפתחות החיל בתקופת כהונתם, החל מתא"ל (מיל') יצחק פונדק, שבתקופתו הפך קצין שריון ראשי להיות מפקד גייסות השריון, וכלה במפקד גיי"ש הנוכחי, אלוף משה פלד.

13 XM-1 — האמנם טנק חדש? / עיבד סא"ל שאול נ.

צבא ארה"ב מפתח טנק חדש — XM-1 — שיירש את הפטון M-60-A1. דרישות התכנון נמסרו לשתי חברות אמריקניות — „קרייזלר“ ו„ג'נרל מוטורס“ — שהתחרו על פיתוח הטנק. כאן מוסבר הרקע והדרישות לפיתוח הטנק החדש.

17 הרהורים על הפתעה / רא"ל (מיל') חיים לסקוב

תוך ניתוח של שלושה קרבות — נמל הפנינים, צפון קוריאה ומפרץ החזירים — מעלה המחבר אספקטים שונים ומנתח את ההפתעה ברמה האסטרטגית.

25 המעורבות הסורית במשבר הלבנוני / רס"ן ראובן אבירן

תיאור מניעה של סוריה במלחמת האזרחים בלבנון, מאפייני התערבותה המעשית, ניסיון לחזות כיצד תסתיים מעורבות זו וניתוח משמעות המעורבות כגורם משמיע על ישראל.

32 חיל-התחזוקה — משימות ויעדים / רא"ל מרדכי גור

דברי הרמטכ"ל בפני קציני תחזוקה על משמעות התחזוקה בצבא מודרני ועל משימותיו ויעדיו של חיל-התחזוקה בעתיד המתבטאים, בין השאר, בצורך לפעול מתוך חזון ודמיון ולמצוא פתרונות מתוחכמים לאחזקתו של צה"ל.

35 הדינמיות של התחזוקה הקרבית / מייג'ור ג'נרל א. מ. גראהם

ניתוח השוני שחל בתפיסת התחזוקה הקרבית מאז מלחמת-העולם השנייה, תוך ציון תפיסה אמריקנית חדשה המתגבשת בעקבות ההתקדמות הטכנולוגית.

40 „קווקז“ — תמרון צבא ברה"מ

בין ה-25 בינו' ל-6 בפבר' 1976 נערך במחוז הצבאי של טרנס-קווקז תמרון חורף גדול של הצבא הסובייטי. תוך תיאור מהלכיו, מובאות כאן הערכות המערב על התמרון וההשלכות שיכולות להיות לו על הדוקטרינה הצבאית של ברה"מ.

43 מדיניות הביטחון של ברה"מ במלחמת יוה"כ / רס"ן שבתאי

עיון בביטויי מדיניותה של ברה"מ במלחמת יום-הכיפורים עשוי לסייע לחזות מהלכים סובייטיים אפשריים במשברים העלולים לפרוץ בעתיד.

46 מדוע אין להם זמן / רא"ל (מיל') חיים לסקוב

נציב קבילות החיילים מתריע נגד התופעה שלמפקדים בצה"ל „אין זמן“ לבצע פעולות חשובות — הנראות להם כשוליות — ומציע דרכים כיצד לנצל את הזמן בצורה יעילה.

49 ממבצעי חיל-הים במלחמת יום-הכיפורים

לראשונה בתולדות הלוחמה הימית, הופעלו במלחמת יום-הכיפורים ספינות טילים. כאן מתוארות, בין השאר, פעולותיהן של ספינות הטילים הישראליות וכן פעולותיו של חיל-הים בגזרה המצרית, בגזרה הסורית ובגזרת ים-סוף.

54 המערכה במבואות חיפה, אפר' 1948 / סא"ל (מיל') ד"ר א. אורן

במאמר זה מובהר הקשר בין קרבות מלחמת השחרור בצפון הארץ לבין הלחימה במבואות ירושלים, ומוסבר כיצד תרמו קרבות משמרי-העמק ורמת-יוחנן להכרעת מתקפת „נחשון“.

61 השירות בקבע כמקצוע / רס"ן אורי ד.

לשירות בצבא הקבע צביון של ארעיות והוא אינו נחשב מקצוע ככל המקצועות. המחבר מנתח את הסיבות לתופעה זו וקורא להקים אקדמיה צבאית.

65 מבצע „מסגרת“ / תת-אלוף משה

ב-6 בינואר 1952 יצאה פלוגה של צה"ל לפשיטה לילית על מאהל שבת בדואי עוין ברצועת עזה. המ"פ דאג, סגן משה (כיום תא"ל), מביא את סיפור הפשיטה.

69 „שגר ושכח“ / סרן ס. שמואלביץ

מערכת נשק מתוחכמת בתחום הטילים נ"ט, שבה משוגרים טילים ממסוקים / מסוסים לעבר מטרת ה„מוארות“ בקרני לייזר הנורים ממסמנים הנמצאים במקום אחר. הכלי המשגר מסתלק לאחר השיגור, ובכך מגביר את כושר הישרדותו.

העורך: סא"ל יעקב זיסקינד
עורך משנה: סגן דוד באום

עיצוב: פ. קור
איורים: אבנר כץ

מערכות בית ההוצאה של צבא הגנה לישראל

עורך ראשי: אל"ם יצחק גולן
צוות המערכת: סא"ל רוחמה הרמן
רס"ן עמוס צור
סרן אריה רוזנדיאל
סגן עמליה יעקב

„מערכות חימוש“: קצין עריכה רס"ן מ. אלון
„קשר ואלקטרוניקה“: קצינת עריכה ל. גרי

התפתחות גייסות השריון של צה"ל

דברי מפקד גיי"ש בתקופת השונות

תותח 2 פאונד שקוטרו כ-40 מ"מ. אותן שריוניות לא היו אלא גרוטאות, אשר שופצו לאחר מאמץ רב. אולם היכולת המעשית של הסטנהאונד היתה דלה מאוד ולא באה לידי ביטוי. תותח השרמן של אותה תקופה היה תותח קצר-קנה, אשר קוטרו 75 מ"מ. הקנים היו שחוקים כליכך שהקליע היה מתנדנד בתוך הקנה. במצב זה, היסט בן 20 מטר מהמטרה נחשב קליעה יבול!

קויהתחלה

מחוץ לכמה נסיונות לעבד דוקטרינה ולהניע יסודות ראשוניים, — אם זה ע"י אל"מ (מיל") משה בר-תקוה (מונדק) ואם ע"י סא"ל (מיל") שאול יפה, לא ידע איש בדיוק לקראת מה הולכים מה עושים ומה תובעים מן השריון לעשות. כן יש לזכור, שמלכת הקרב באותה תקופה היתה חיל-הרגלים, ולא חיל האויר או השריון, הצנחנים היו משופרא דשופרא. אם דובר על תותחנים, שריון או חיל-האויר, דובר עליהם כסיוע לחיל הרגלים. באותה תקופה צריך היה ל"הילחם" על כל חגורה, שרשרת ומנוע, ליטר בנוין ושעת עבודה, ולהתחבט בבעיות התפישה השריונית: האם להשתמש בשריון כפלוגות טנקים בסיוע לחי"ר, או לעשותו למסגרות גדולות חטיבות או אוגדות. ציין האלוף זורע (מי שהיה סגן מפקד גיי"ש במבצע קדש) במכתבו, אשר כתב לי ב-12 בדצמבר 1956 (לאחר מבצע קדש) בקשר למצב השריון אז: „ברור לנו שקו ההתחלה שלנו (כלומר של השריון), לא החל מאפס*. משום-מה אין מאזכירים היום מה שקדם לקו התחלה זה. אני עוקב מקרוב אחר מה

הגיס — צעדי בראשית תא"ל (מיל) יצחק פונדק

(היה קצין שריון ראשי ומפקד גיי"ש
מ-22.12.53 עד 24.7.56)

מיפקדת גייסות השריון חוקמה ביום ה-3 בפברואר 1954, וברביים פורקה מיפקדת קצין השריון הראשי. אולם יש לזכור כי לתהליך התפתחות חיל השריון קדם תהליך היסטורי, ועלינו לזכור כי לחיל השריון, שלא כחיל הרגלים, לא היתה תשתית מקצועית (טכנית או תורתית). חיל הרגלים יכול ללמוד מהפלמ"ח, מההגנה ומקרבות 1948. ואילו השריון, אילו ביקש להפיק לקחים מהפעולה על עיראק-אל-מנשיה, כרתיה, ח'רבת מח'אז ועוד, הרי שהלקחים שנלמדו היו מעטים. אף-על-פי-כן, ברור היה לצה"ל עד מה חיוני חיל שריון יעיל וטוב. הרי השריון הראה את כוחו במלחמת העולם השנייה.

לצה"ל לא היו טנקים, באותם ימים, ולא היתה קצונה אמונה על ברכי השריון. היתה רק מיפקדה של קצין שריון ראשי, בראשותו אל"מ (היום — מיל") משה בר-תקוה (מונדק), אשר ניסתה כמיטב יכולתה להניח יסודות ראשוניים לאיזו מסגרת. עם כניסתי לתפקיד, מנה שריון צה"ל כ-60 שרמנים, כמה עשרות זחלי"מים וגייפים, ואחר-כך, החלו להגיע טנקים מדגם AMX13. בתוך כך יש להזכיר עוד כלי אחד, והוא הסטנהאונד (שריונית בעלת

דרך המלך

במסגרת רכישת הכלים החדשים הגיע אלינו ה-AMX 13 שהיה טנק מורכב מבחינה טכנית, הטנק החדש הראשון שקלט צה"ל, ולטווח ארוך, הובאה בחשבון האפשרות להתבסס על ה-AMX 30. עוד שני כלים אשר זכו בתשומת-לב בשריון צה"ל, היו הזחל"מ והג'יפ, אשר תפקידם העיקרי היה לגלות מערכי אויב, לרתקם ולאפשר תמרון של כוחות הטנקים.

לצורך לימוד ותרגול הקימונו בפיקודו של סא"ל (מיל) נחשון (אולק) את ביה"ס לשריון במקומו הנוכחי * . אמנם היה ברמלה בית-הספר לשריון, אולם במקומה החדש הוקמה היחידה הבסיסית הראשונה לצורך אימון השריון, וממנו יצא התרגיל הראשון הגדול של השריון לכוון נירים כאשר צה"ל הפעיל לראשונה את השריון כיחידה עצמאית, בתרגיל דרצודי. הופקו מתרגיל זה לקחים לא מעטים: לוח הזמנים היה לקוי, עקב חוסר הידע הטכני. לא היה מושג בדבר דרגי אספקה, חימוש ודלק, הנעים אחרי כוח השריון. וכאשר הגיעו 30% מהטנקים לקרב המגע, נחשב הדבר להישג עצום. נעשו נסיונות ואף תרגילים לפתח את לוחמת הלילה בתקיפות בחשיכה בעזרת תאורה (זרקורים), שימוש באינפרא אדום ופסים זוהרים לצורך ניווט לילי, וכפי שכבר הזכרתי, הכנת צוותים גדולים למדי של פיקוד, נסיון שהוצדק כשהגיעו טנקים רבים לקראת מבצע קדש. תותח השרמן הוחלף בתותח ה-AMX היעיל, וכן חשבנו כבר על הכנסת מנוע הדיזל לטנקים, במקום מנוע הבנזין. כאמור, תקופה זו שלפני מבצע קדש היתה שלב של הנחת היסודות הראשוניים למערך השריון הקיים בצה"ל. זכורני כי בביקורי בחיל השריון, כשלוש שנים לאחר מיבצע קדש, הודיתי למפקד החייל אז, האלוף בר-לב ופיקודיו על מה שעשו בסיני באותו מיבצע. נשאלתי מדוע ועניתי אז: „דעו לכם כי כשלון השריון במבצע סיני היה גומר את השריון — והפעולה הממשית של השריון, אשר העלתה על דרך המלך, היתה מבצע קדש!“

* הערת המערכת: ביה"ס לשריון היה קיים עוד קודם לכן. אבל רק אז נבנה ואורגן מחדש במקומו הנוכחי.

שנעשה ביס. החל משנת 1952 חזיתי ביס מורעב בכוח-אדם ובאמצעים, תלוי בחסדים, נלחם על דעות, יוצר ובונה עצמו למרות כל הללו. יודע אני מנסיוני להעריך מה היא עבודה אפורה, יום יומית וכפויית טובה של בנין לבנה על לבנה ונדבך על נדבך.

היה ניווד בין רצונו להקים צוותים של חיילים ומפקדים רבים ככל האפשר (כדי להקל על קליטת כלים חדשים בעתיד) ובין שאר פתנו לשמור על הכלים במצב תקין. ניווד זה היה סלע המחלוקת, כי אותם הכלים שימשו גם למיסדרים ולמיצעדים וגם לאימונים ולמיבצעים. קריהתחלה היה אפוא קשה מאוד, מבחינת האמצעים ומבחינת הרצון לחרוג מהמסגרת הקיימת. את הבעיה האיריפה רבאלוף יצחק רבין, במכתבו אלי מיום ה-19 בינואר 1955:

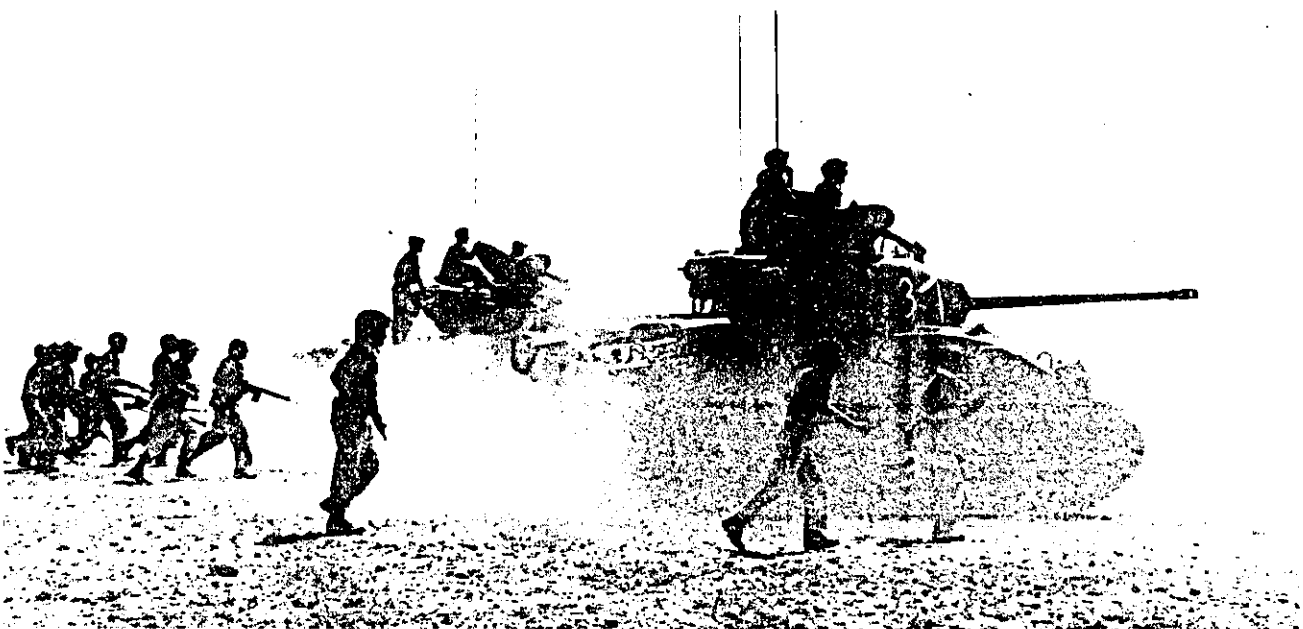
„דומני שחרגנו במידה ניכרת, ברצונו לעשות, מן האמצעים שנתנו בפועל. למיכך, אם אלה האמצעים שצה"ל יכול להקצות, הרי אין מנוס אלא להקטין את העבודה ולעשות אותה פחות נועזת. לכן יהיה הכרח לבטל את אימון הצוות המתקדם (מחזור ד') ומספר הצוות לגורמי צה"ל שונים כגון פו"מ וחטיבות חי"ר. צו השעה הוא שהגייס בסיוע חיל החימוש יעשה מאמץ טכני מיוחד על-מנת לשמור על כושר הכלים בשדה, ונראה בכך מעין מבצע.“

אכן, נכון הדבר שאחת הבעיות העיקריות של הגייס היתה הבעיה החימושית התחזוקתית (מנועים כמעט ולא היו, רק שני מנועים רזרביים). ורצה המקרה, שהיתה תקופה שהשריון רץ ללא מנועים רזרביים כלל!

ניתן לומר שתקופת היותי מפקד גייס היתה תקופה של הכנת תשתית רחבה להקמת חיל השריון במתכונתו הנוכחית. וזה התבטא במספר מישורים:

- א. הכנת פיקוד וצוותים במסגרות יותר רחבות.
- ב. רכישת כלים חדשים.
- ג. הכנסת אבזרים ומכשירים אשר יאפשרו לוחמת שריון בלילה.

* תא"ל פונדק סיים את שלוש שנות היותו מפקד גייס, כארבעה חודשים לפני „קדש“, ובמקומו בא חיים לסקוב, שזרע היה סגנו.

לבטים והישגים בהתפתחות גייסות השריון חיים לסקוב, מאיר זורע

רב אלוף (מיל') חיים לסקוב

היה מפקד גיי"ש

מ-24.7.56 עד 9.11.56

האלוף (מיל') מאיר זורע

היה מפקד גיי"ש

מ-9.11.56 עד 23.12.56

את הלבטים של מפקד הגיס בתקופת קדש, כלומר, לפני ואחריה, אבל בסמוך לה, קשה לשכוח — והטעמים מובנים. אלו היו לבטים בנושאים לטווח קצר, בעיניים שוטפים, כמו: האם יש לגייס פתרון לבטחון השוטף? רשתות הסנואה לשריון, כלי-עבודה לאחזקה, רכב קרבי משוריין, תחמושת בתגורות למקלעים, כיצד יזהה רכב קרבי משוריין זה את זה בערפל הקרב ובהתקלות פתע, איך לפנות פצוע מחוסר-הכרה מתוך הטנק? וכיוצא באלה. וגם היו לבטים שאינם עניינים שוטפים, והם נושאי טווח ארוך, ביתר דיוק, מדיניות — איך להשיג עליונות שריון על ידי תכנונת השריון בשדה הקרב, איך להפוך מהירות מנוע למהירות בלחימה, בנשק רכב קרבי משוריין קיים, איך להשיג עליונות באפקט האש או קרבי-אש. כל זה ברכב קרבי משוריין קיים ואמצעי לחימה קיימים, וכמובן, איזה ציוד כדאי להשיג לכוח? אחד הלבטים הקשים ביותר היה לתאר מראש את „תנאי-הקרב הנורמאליים העתידיים”. ולקראתם

להתאמן לפתח אמות-מידה של בצוע, ולהצטייד, וכן הלאה. מצאנו מבוכה ובלבול רב במונחים אשר חשבנו כי הובהרו כבר עלידי צוות ההפעלה (1949) היתה אי-בהירות בהבחנה בין הלחימה שאיפשר כוח המנוע במקום כוח הסוס — לוחמה ניידה, בין לחימה שאיפשר רכב נושא נשק עם שריון קל — לוחמה ממוכנת, ובין לחימה שאיפשר הטנק — לחימת טנקים. ליווי שיירות לא היתה לחימה ניידה, אלא רק פעולה משטרית. רק לחימה של רכב קרבי משוריין, בעל שריון דק או עבה, היתה לוחמה ניידה, ורק טנקים עם או בלי נשק נ"ט, איפשרו לוחמת טנקים. הנסיון שאיפשר ללמוד ממנו הוא בעיקר הנסיון במלחמת-העולם השניה — במדבר המערבי וצפון-אפריקה ובשעות הנסיגה מאירופה ומברית המועצות.

היה צורך להבהיר מה זה קרבי-אש וקונטר-האש, כיצד להשיג עליונות בקרב האש, כיצד להפעיל אש תולדת-מסלול, כיצד להוציא את הרכב הקרבי המשוריין של האויב מעמדות התובה והצרחה, ולהפעיל אש תולדת-מסלול וטנקית, נגד-טנקית, ונשק שטוח מסלול אחר; כיצד לוודא את השמדת הצוותים והטנקים של האויב כל זה, כמובן, תוך אפיון קרב-המגע הטנקי, אם הוא תוצאת מקרב-הבקעה או קרב היתקלות. הנושא שגנרל פולר קרא לו לוחמה ממוכנת-ועל הקרקע, זו לוחמת כוח ממוכן, שבסיסו כוח-טנקי — לא רק שרוב נכתב אנגלית ששלטנו בה היטב, אלא גם יכולנו ללמוד ממכרים אנגליים עלידי דיווחים שלאחר קרבות, מדיווחי מודיעין, על לקחי הגרמנים, כאשר היו בנחיתות לעומת הבריטים והאמריקנים בצפון אפריקה ואירופה, בכלל זה איטליה, ולעומת רוסיה בחזית הרוסית. מאלה ניסינו לעמוד על הדברים הכלליים — עקרונות מלחמה. לא סיסמאות בנוסח „אויב טוב הוא אויב מת”, „האדם הוא הפלדה”, אלא איך מתנהלים הדברים האלה בדרג היוצר מגע-טנק המחלקה, הפלוגה. ואחרי-כך דרגים אחרים כגון, תובלה, תחזוקה,

תיקונים ומודיעין תוך-כדי-קרב, קשר בקרב, ומאלה באו הלקחים העשירים ביותר. שהות באוקספורד ועיון בספריה נדירה על גרמניה, אפשרה לנו לגבש לקחים אלה. באותו זמן רכשנו את ה-AMX בצרפת.

נושא השריון בצה"ל היה נהיר לנו מראשיתו, החל מהתקפת לילה של כוח ממוכן בלטרון, דרך בית-הספר לשריון שהיה בפה"ה. היה ברור כי בשטח מוגדר יכול להימצא כוח בטוח בהרכב וביחסים מסוימים. השאלה היתה מהו ההרכב של הכוח הממוכן אשר יש לשאוף שימצא בזמן מסויים במצב Gegaston (יכולת הנחתת מכה) — מידת העדיפות הרצויה ביחס לאויב וכושר ספיגת המכה, מרווח הפריסה וקיום התנועה הראויים, כך שנימצא תמיד ביתרון על האויב בעוצמת אש וקיום תנופת ההתקפה.

כאן חיפשנו פתרון לשתי תופעות שאפיינו את שדה הקרב המ- שוריין, ועדיין מאפיינות אותו:

א. לא כל רכב קרבי משוריין המסוגל ליצור מגע עם האויב, אכן יוצר מגע. רובו סתם נוסע ורק חלק קטן ממנו משתתף בפועל בקרב האם שינוי היחס הוא שאלה של מומחיות הפיקוד, ולכן, התרגול, ושמא חשוב לא פחות הפתרון הארגוני?

ב. רק מדינות עשירות יכולות לקבוע מראש עתודה לכוח הנועד ליצירת מגע, ובכן, כיצד לנהוג כדי שבשעת הצורך תהיה עתודה תחת ידנו, והאם מחוייב פתרון ארגוני גם לזה?

המחשבות שלנו — והם עדיין לא השתנו — התבטאו בכמה קווי מדיניות. וזה נעשה בידיעה שבסיס כוחות היבשה יהיה הכוח הטנקי, שכל מה שמסייע לטנק יהיה באותה איכות של עבירות, אם זו ארטילריה, או אספקה, תובלה בינוי ותחזוקה:

א. פלוגת הטנקים צריכה להיות של מיפקדה וארבע מחלקות בנות ארבעה טנקים בכל מחלקה, כדי לאפשר לפלוגה להילחם בטקטיקה של תצא-פלוגות, מחצית הפלוגה בפיקודו של מפקד הפלוגה והמחצית השניה תחת סגן-מפקד-הפלוגה. אם יהיו לגדוד שלוש פלוגות כאלו, תהיה למג"ד אפשרות ליצור עתודה מחצאי פלוגות היוצרות מגע.

ב. עוצבת היסוד הגבוהה של כוחות-היבשה צריכה להיות האוגדה, כשבמקום מיפקדות החטיבות יהיו צוותי פיקוד שיקבלו תחת פיקודם כוחות-משנה „אד-הוק”. וכך, באותו מספר טנקים לאוגדה, יהיו פחות מיפקדות עם צינור-פיקוד יותר קצר. אלה נראו לנו כשני גורמים חיוניים לוודא מהירות ולצמצם עיוותים עקב אורכו של צינור הפיקוד, מאחר שבמקום המיבנה החילי, כפי שירשנו אותו ממלחמת-העולם הראשונה, חשבנו במונחי חיל-יבשה אחד. אחד הדברים שהתלבטנו בהם היה לחפש אותו מיבנה שיאפשר לתת ביטוי-יתרון לכל יתרונת שריון האויב המצוי והשריון שירכוש. היה ברור לנו, שלחפש יתרון כמותי אינו לפי יכולתנו; ובכן, במה אפשר לקיים את יתרון השריון שלנו לעומת האויב בכל מצב? הדרך שנסתמנה בפנינו היא: ניצול האופייני לשריון. אל יידע האויב מה היעד, עד אשר „נהיה עליו”. ואז הוצע התמרון כפתרון: תמרון היתד — והמלכודת. עלידי התמרון, המבטא מהירות, התקפיות והפתעה, עם אפשרות הריכוז ביקשנו לגבור על האויב הנשען על כמותו וקשיחותו. ואילו את מצב-ההגנה ביקשנו לבסס על שילוב של מכשול טבעי או מלאכותי אשר עליו פרוס מארב, ומיתקפת-נגד של עיקר הכוח. כיוון זה עלה מתפישת מרחב-הלחימה של שריון ככולל במרחב הלחימה איזורי שיתוק ואיזורי הריגה, ואלו יוצרו עלידי כוח שריון המבצע תמרון יתד-ומלכודת, המנצל חופש-תנועה המוקנה לו על ידי כוח אויבי, אשר יתכן והוא נלחם

באותה עת על עליונות באויר. האפקט יושג בשיתוק האויב, ניטרול שטחים, כשביניהם יהיו כמה שטחי הריגה בהם יהיה צורך להכריע את האויב חיפשנו דרך לתת ביטוי בשדה הקרב לכמה דברים, שלכאורה אין קשר ביניהם:

- מתאומיות המכה בכיוון ובזמן של כוח היכול לפעול לבדו, שעד הרגע האחרון, האויב יחשוב על אלטרנטיבות.
- שטיפת איזור לאורך ציר ולהגיע לעומק שטח האויב מהר.
- אפקט מצטבר מהשפעה הדדית אפשרית בין כוחות כאלה.
- הפיקוד חייב לוודא מהירות וגמישות בניצול מצבים בלתי צפויים בכוחות שישנם תחת היד בסיוע עצמי ותחבולות.
- האם חשבנו על הטנק הרצוי לנו? באותה תקופה לחשוב על טנק מלבד הסנטוריון, היה בגדר חלום, מה גם שאז היה צורך להילחם על מסגרות שמן, כלי גירוף, רשתות הסוואה ודברים שנחשבו בטלים, באשר מה שאינו יורה — אינו חשוב.
- „המנצח, יהיה מי שיכוון ויירה יריות רבות יותר באויב, כדי להכריעו” — זאת היתה תורת האש אשר השלמנו במונחי קונצרט האש הבנוי על שילוב אש שטוחת מסלול ותוללת מסלול מכל הכיוונים בשטח ההריגה. בכדי להבריח האויב ולהכריחו לשנות את העמדה המוכה באש וכל זאת בזמן קצר. בכל אלה להחדיר את התמישה, שאפקט האש הוא הקובע, ולכן בא לפני ייצור אש, תפיסת מחסה וכו’.
- כל קרב הוא מהומה, וקרב שריון יותר מכל קרב אחר, ולכן יש לקיים עליונות בבאלגאן. המפתח הוא ביד פיקוד טוב, פיזור סמכויות, דווח חוזר — משוב, יוזמה, כולם קדימה ללא התחשבות במה שקורה באגף — כל אלה חייבים להיות „התנהגות נורמלית”, כי אלה הם „תנאים נורמליים”. הבעיה היא כיצד להכריע במגע, בין אם עדיפות הכוח לצדך, ואם נחות כוחך במקום ובזמן המגע.
- הפתרונות תלויים במנהיגות, ביכולת, בכושר ובכשרון המפקד במקום, ניצול פני הקרקע לטובתו, עמדות שולטות, חופש תנועה, ניצול נשק קיים תחת היד, טנק, אש נגד-טנקים, נ”מ, שטוח ותלולי מסלול, כדי לבנות קונצרט-אש אפקטיבי, אשר יצמיד את האויב

לקרקע ויקנה לכוחותינו חופש תנועה. הנכונות לפעולה מיידית ובהתמדה היא פונקציה של הכנות ממושכות של אחזקה, תיקונים, תידלוק, חימוש ורשתות. בלעדי אלה יסבול בקרב מגע מפקד הטנק עם הצוות, ניצול נכון של הקרקע לירי מחסה ותנועה וכמובן, תחבולות של הרגע — היה ברור שלהשיג רמה גבוהה בכל אלה דרוש אימון כדי למצות בקרב המגע את כל ההליכים האלה בפת-אומיות, בהתמדה וכך להפוך יתרון, הכנה שלפני מגע ויתרון בקרב המגע, ע”י זה שכל כלי המגיע לשדה הקרב יפעיל נשקו.

ואם זה לא מספיק — לפתח דרכים, להקים בכל עת ומצב עתודה מהכוחות הקיימים, ולהשלים נחיתות איכותית ע”י ניצול נכון של הקרקע לירי ולתמרון מאגף. כן נעשו הצעדים הראשונים לאפשר כיוון ושליטה של עוצבות טנקים ללוחמת לילה. יחידות הגיס לא שמו לב לכך או שלא הצליחו לאזור כוח להתמודד עם תופעות שהמפתח לפתרון הוא יותר בתוכן, מאשר בדריגים ממונים ואלו שמחוצה לגיס. היה יותר קל לבוא בטענות על דרג ממונה, מאשר בתהליך ההתפתחות — מחשבה והצטיידות — להבחין בבעיות, להבין שעליהן החובה לפתור הבעיות על אף הקושיים והמכשולים. לכל כה יש קו התפתחות עולה כאשר יודעים לנצל כל מאורע, בין אם נגיד ע”י הסביבה או שבא מבפנים, כדי להקפיץ את ההתפתחות למעלה וקדימה. רק אלו המבחינים בתר-פעוה כזאת מקדמים, ולו ע”י יצירת זעזוע ומשבר, ואפילו הופכים ארועים כאלה למנוף. בתקופת „קדש” או ליתר דיוק, התמרון החטיבתי שקדם לה, היה ארוע כזה, שהוא ארוע של ראשית החלפת העוצבה הרגלית בבסיס כוחות היבשה, ע”י עוצבה משוריית גבוהה.

לבסוף, יהיה משגה לקרוא לאלה לבטים אישיים, אלו היו לבטים שלקחו בהם חלק מפקדים רבים. ולנו היתה הזכות לעמוד בראשם בתקופה קריטית באוקטובר 56.

חשבו שאנו לא מספיק טובים לבצע פעולת תגמול על משטרת קלקיליה ובראשית נובמבר עלינו על מפת המזרח התיכון ככוח משוריין!

מחיל נחות —

לחיל הלוחם העיקרי

אל"מ (מיל') אורי בן ארי

(היה מפקד גיי"ש מ-23.12.56 עד 21.7.57)

תקופת כהונתי כמפקד גייסות השריון עמדה כולה בסימן תוצאות מבצע „קדש”. חטיבה שבע היתה עדיין ממוקמת בפתחת רפיח וחטיבות המילואים היו בתהליך של שחרור.

תוצאות מבצע „קדש” — מילים קצרות אך מילים אלה מהוות מהפכה במחשבה הצבאית האסטרטגית של צה"ל כולו ושל חיל השריון הישראלי בפרט. בתקופת „קדש” — צה"ל התייחס לשריון כחיל בעייתי, מסובך ואולי גם במידה מסויימת בלתי אמין — חיל אשר עמד עדיין בצל חיל הרגלים למרות הוכחות מאירות עיניים, אשר ניתנו על ידיו בתרגילים ותמרונים עוצבתיים ועל עוצבתיים, הוכחות והברקות אשר היה אפשר ללמוד מהן לעתיד — אך כגורל השריון בעולם כולו לא הספיקה לשריון צה"ל הוכחה תורתית; הוא היה צריך להוכיח את תורתו ויכולתו בשדה הקרב.

ואכן — השריון של צה"ל הוכיח את יכולתו, את אגרוף הפלדה הטמון בו, את היותו הכוח המבקיע והמכריע בשדה הקרב, במבצע „קדש”. בגמר מבצע „קדש” היוו חטיבת שריון מוגברת סדירה אחת, שתי חטיבות שריון מוגברות במילואים, שני גדודי שריון פיקודיים, יחידות סיוע ושרותים, ביה"ס לשריון וסדנה גייסית — את גייסות השריון של צה"ל. הגייס היה בנוי עיקרו על טנקים שרמן מסוגים שונים, טנקים אמק"ס וזחל"מים.

שקט מוחלט שרר בגבולות המדינה והמשימה הראשונה והדחופה היתה לשקם את הכוח הזה במהירות המירבית ולהחזירו לכושר לחימה מלא ומידי. תפקידים עיקריים בנושא זה מילאו חילות החימוש, הקשר וההספקה של צה"ל וכמובן יחידות השרותים של הגייס. לא עבר זמן רב והגייס עמד מחדש מוכן, מבחינת כוונותו הטכנית למלא כל משימה קרבית אשר תוטל עליו. משימה שניה, ומשימה אשר לא נופלת בערכה מהראשונה, היתה

השריון אחרי מבצע „קדש”

רב אלוף (מיל') חיים בר-לב

(היה מפקד גיי"ש מ-21.7.57 עד 25.6.61)

במלחמת סיני 1956 נעשה השריון מ„חיל מסייע” לחיל מסתער ומוביל. השנים שאחר מבצע קדש, שבהן זכיתי לשמש כמפקד גייסות השריון (1961—1957) עמדו בסימן השינוי הזה שחל בתודעת צה"ל. בתקופה זו הופקו לקחי מערכת סיני והוחל בניבוש תורת הלחימה של השריון לקראת העתיד. במהרה מצאה התורה המגובשת ביטוי בהקמת יחידות ומסגרות חדשות. אציין כאן את העיקריות שביניהן:

- האוגדה המשורינית הוקמה בסוף שנת החמישים;
- גובשה תפיסת-הלחימה והמיבנה של העוצבה המשורינית — החטיבה המשורינית והחטיבה הממוכנת, והוקמו חטיבות המילואים הראשונות בהתאם לתפישה זו;
- הוחל בהקמת הארטילריה המתנייעת. הגדוד הסדיר הראשון הוקם ותפישת האגד הארטילרי קנתה לה אחיזה בצה"ל כולו;
- הוקמה פלוגת הנדסה משורינית, המצוידת בטנקים יעודיים — דחפור ומורג.
- בתחום ההצטיידות, הוכנסו לצה"ל אמצעי לחימה עיקריים:

הפקת לקחים ממבצעי הקרבות של „קדש” בחתכים השונים של יחידות לוחמות, מסייעות ומשרתות ברמותיהן השונות עד הרמות החיליות בהיבטיהן המיוחדים, — בעיקר לקחים תורתיים, טקטיים, אסטרטגיים בנסיגן ראיית המלחמה הבאה, מקומו של חיל השריון בה ויישום תורת הלחימה של השריון, כפי שהצטיירה בתכנונים האופרטיביים השונים. משימה שלישית — החדרת מירב הלקחים הראשוניים, אשר הושגו, הלכה למעשה במבנה עוצבות השריון הקיימות, בלימוד התורה ביחידות ובביה"ס לשריון — כל זאת יחד עם יישום לקחים תורתיים מנהלתיים בכל הקשור בדרכי ההספקה והתיקונים.

המשימה העיקרית של בנין השריון ותורתו לעתיד נפלה הפעם, לאחר מבצע „קדש”, על אוזניים יותר קשובות במטה הכללי של צה"ל. מאחר שהשריון הפך במבצע „קדש” ל„מלכת שדה הקרב”, הרי החילונו בתכנון הגברת מרכיב השריון בכוחות הלוחמים של צה"ל מבחינת הגורם הכמותי והאיכותי ובעיקר התחלנו ביצירת תורת לחימה מחודשת וחדשה של צה"ל בביסוס מירבי על כוחו של השריון. נקבעה גם עובדת היותה של מפקדת הגייס בזמן מלחמה מפקדת אוגדה.

כפי שהכרתי את השריון של צה"ל במשך כל שנת קיומו עד למבצע קדש, הרי תמיד הצטיין במורל חילי פנימי גבוה אשר נתן לאנשיו את הבטחון העצמי ואת מידת ערך כבודם הפנימי. אך הפעם לאחר „מבצע קדש”, פרץ מורל חילי זה החוצה ושטף את צה"ל כולו. אולי גולת הכותרת של נושא זה היווה מצעד יום העצמאות תשי"ז—1957, שהיה כעין מצעד נצחון של חיל השריון. המורל בגייס הרקיע שחקים. בטוחני שמורל זה והמחשבה והאמונה העמוקים, אשר השתרשו בחיל וצה"ל כולו — שאין דבר אשר יעמוד בפני השריון — הביאו את השריון בבנינו ובשימוש בו לתוצאות מלחמת ששת הימים. לא לחינם נקבע ה-29 לאוקטובר יום פרוץ „קדש” כיום גייסות השריון לכל השנים אשר תבאנה — לציון עמידתו בכבוד של השריון במבחן מבצע „קדש”.

תקופת שרותי כמפקד הגייס הצטיינה במעבר מחיל נחות לחיל הלוחם בה"א הידיעה של צבא ההגנה לישראל.

- הטנק סנטוריון;
- הטנק M-50;
- התותח המתנייע 105 מ"מ;
- המרגמה המתנייעת 120 מ"מ;
- אמצעי אינפרא-אדום ושאר האמצעים ללוחמת לילה;
- הטנק M-51 ב-1961 הושלם ונוסה אבהטיפוס.

בתקופה הזו פותחו תורות קרב ייחודיות:

- לוחמת שריון-בשריון;
- לוחמה בשטח הררי;
- לוחמת שריון בלילה.

ב-1958 נערכה הצגת שריון לכל צה"ל והודגמו בה תורות אלו. גידול השריון חייב תוספת כוח-אדם, מעבר לגידול הטבעי של השריון עצמו. בתקופה זו, הוחל בהסבת מפקדים מחילות אחרים — לשריון. התגלות כוחו של השריון במערכת סיני 1956 והתעצמותו תרמה רבות להרגשת המשרתים בחיל. ב-29 אוקטובר 1957, התקיים, במלאות שנה לנצחוננו ב„קדש”, „יום השריון” הראשון. נערך כנס קצינים בהיכל התרבות ובערב — מסיבת קציני הגייס. מאז אימץ לו השריון את ה-29 באוקטובר כיום השריון, וחרף מחאות מסוימות בשנים הראשונות, נשמרת מסורת זו עד היום.

רב-אלוף דוד אלעזר ז"ל (היה מפקד גיי"ש מ-25.6.61 עד 2.11.64)

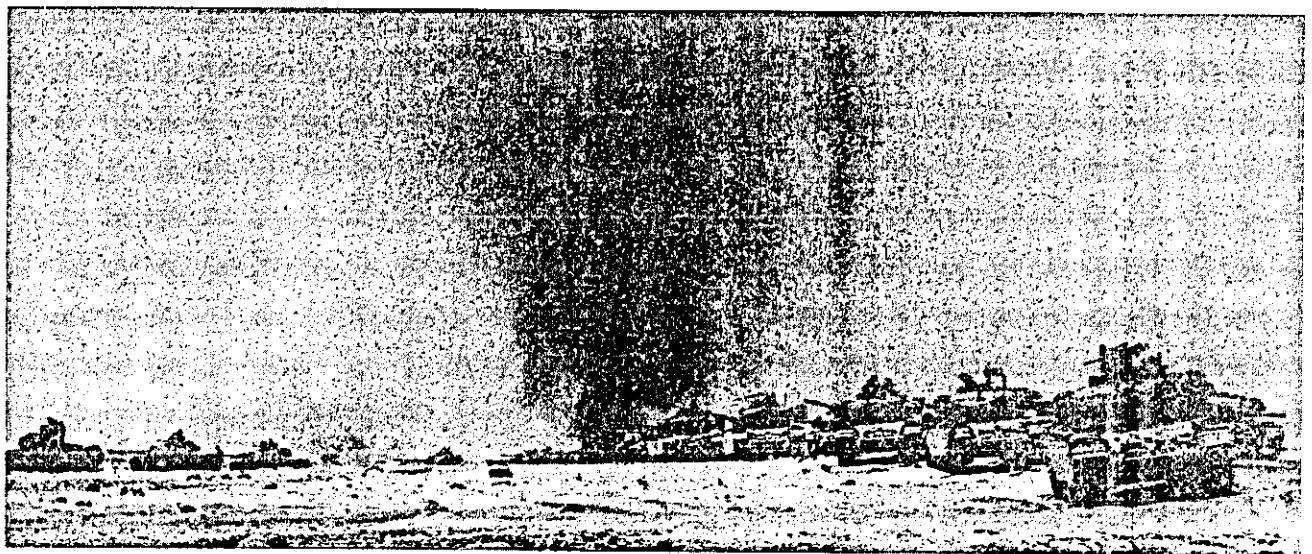
תקופת כהונתו של רא"ל אלעזר (,דדו") היתה השלב השני של התעצמות השריון לאור לקחי "קדש", לאחר כהונת רא"ל חיים ברלב בתקופת כהונתו המשיך השריון להתעצם בטנקי סנטוריון וטנקי שרמן שתותחיהם ומנועיהם הוסבו, וכך הפכו לכלים מודרניים. במקביל, הוחל בהסבת עוצבות חי"ר לעוצבות משוריניות וממוכנות, והונח היסוד למתקן האימונים החילי.

בשלוש וחצי שנות כהונתו המשיך וגיבש את תורת הלחימה ושיטות ההדרכה של השריון, בעיקר בלוחמת הלילה, לוחמה בשטח מדברי והררי ובפיתוח הקרב הנייד. בתקופה זו גובשה תורת הלחימה של השריון במשימות הבקעה, וזאת לאחר שחדרה לצה"ל ההכרה כי נוכח היערכות המצרים לפי הדוקטרינה הסובייטית לא יהיה מנוס מהבקעות שריון. בסדרה ארוכה של דיונים תורתיים בשריון אותם יזם, ואשר נתקראו גם פורום ועידות מח"טים, לובנו סוגיות טקטיות וארגוניות בדרג הבכיר בשריון. אלה סוכמו בחוברות הדרכה פנימיות ואף בספר תורתני בשם "לוחמת שריון" המשמש גם כיום.

בתמרונים שנערכו נבחנו הפתרונות על-גבי מודלים שנבנו על-פי

הדוקטרינה הסובייטית, ולאחר ליבון הפתרונות, הם יושמו הלכה למעשה לתורת הלחימה של צה"ל בכלל וחש"נ בפרט. שילוב האלמנטים המסייעים (ארטילריה, הנדסה וכו') בתוך עוצבות השריון תורגל היטב, ונערכו תרגילים משולבים בקנה מידה גדול.

רא"ל דוד אלעזר גרס כי למשמעת טכנית ומבצעית — שהיא יסוד מוסד בחיל טכני — קודמת משמעת אישית המתבטאת בהקפדה על לבוש והתנהגות לפי פקודות הצבא. הוא הקפיד על קיום הוראות הצבא בעניין אחידות הלבוש ובמקביל על אחידות בטיפול ברק"מ וקיום מדוקדק של נהלי אחזקתו היומיומית. בסכמו (לאחר מלחמת ששת הימים) את תקופת כהונתו בגייסות השריון אמר: "שימת הדגש על השריון בקרב היבשתי מאפיינת היום כל צבא מודרני. לאחר חיל-האוויר, השריון הוא הגורם הקובע את תוצאות הקרב ביבשה. אין גורם היכול למנוע מן השריון את ההכרעה, אלא שריון האויב. פיתוח השריון הוא, איפוא, אחד הסימנים להפיכתו של צה"ל לצבא מודרני. הפעולה שנעשתה בפיתוח השריון היא שהכשירה את צה"ל למלחמת ששת הימים. בדומה לחיל-האוויר, גם תפקידו של השריון הוא להעתיק את המלחמה לשטח האויב ולהביא להכרעה מהירה. אנו — שאין לנו עומק אסטרטגי ואיננו יכולים להרשות לעצמנו אף מפלה בקרב רציני — שמנו את הדגש על חיל-האוויר ועל השריון. הנחות אלו והצבת שני החילות הללו בראש הסולם שלנו, הוכיחו את צדקתן במלואן במלחמת ששת הימים".

המשמעת אינה ניתנת לחלוקה על-פי שום הבחנה, גם לא על-פי ההבחנה בין משמעת מבצעית, טכנית ומנהלתית.

בתחום ההכשרה המקצועית של חיל-השריון נקבע עקרון התכ-ליתיות כעיקרון המחייב והשולט בכיפה. היה ברור כי בהיות צה"ל צבא מילואים ושירות חובה בעיקרו, הרי הזמן העומד לרשות החיל על-מנת לאמן ולהכשיר את לוחמיו הוא קצר ביחס לשלל הנושאים והכישורים הנדרשים. לכן אומץ גם עקרון ההתי-מחות אשר חייב שליטה וידעה יסודיים ועמוקים ביותר — עד לדרגת שלימות וירטואוזית ככל האפשר — בנושאים המהותיים והתכליתיים של לוחמת השריון. זאת, על חשבון הזנחת כל יתר הנושאים השוליים האחרים אשר אינם כח חיוניים. במפקדת גייסות השריון הורחבה פונקציית המטה של פיתוח

אלוף (מיל) ישראל טל (היה מפקד גיי"ש מ-2.11.64 עד 10.3.69)

השנים שלאחר מבצע "קדש" עמדו בסימן של גידול והתעצמות כמותיים של חיל-השריון. לאחר מאמץ כזה של התרחבות וגידול כמותיים, עלה הצורך להתרכז בשיפור האיכות לצד המשך תהליך ההתעצמות הכמותית.

הנהגת נורמות של משמעת קפדנית נתפסה כתנאי כללי ליעול ושיפור בכל התחומים. נעשו פעולות חינוך והסברה, נקבעו כללים מחייבים; נוסחו ושונו הזכויות והחובות של חיילי השריון בכל הדרגים. ביסוד מערכת הערכים שאומצו, הונח העיקרון כי פקודה יש למלא באשר היא פקודה (פרט לפקודה בלתי חוקית), וכי

כך השתלמות קצרה של קציני חרמ"ש. כל זאת, תוך נאמנות לעקרונות התכליתיות וההתמחות: יעוד החרמ"ש נתפס בראש ובראשונה כביצוע הלחימה הרגלית במסגרת הקרב המשוריין, ורק כיעוד משני ביצוע לחימה רכובה. עקרון ההתמחות חייב גם סטני דרטיזציה של אמצעי לחימה וציוד, וכך אורגנו היחידות והעוצבות על בסיס סוגים אחידים של נשק, רכב, רק"מ וטנקים. טופחה אמנות תותחנות הטנקים, והנושא הפך ליסוד מרכזי של טכניקת הטנקאות.

באמצעות הוירטואוזיות שגילו תותחני הטנקים, הצליחה ישראל לסכל באמצעות אש בלבד את נסיונות הערבים להטות את מקורות הירדן. השריון נטל חלק בכל פעולות הביטחון השוטף, החל בסיוור, תקריות וקרבות אש וכלה בפשיטות אלימות.

במלחמת ששת הימים היה השריון ערוך ומוכן. הוא היה מכונת מלחמה משוכללת ודרוך כקפיץ. השריון ביצע את המתקפות המכריעות בכל הזירות והפגין ביצועים קלאסיים של כוחות נידים ומשוריינים. העוצבות המשוריינות הכריעו את המלחמה ביבשה בכל זירות הקרב, בשטחים המדבריים ובשטחים ההרריים. במלחמת ששת הימים הביס החיל את חילות היבשה של מצרים, סוריה וירדן. בשנים אלה נרכשו טנקי הפאטון M-48 והוסבו בארץ לטנקי M-48A3. הורכבו בהם מנועי דיזל, תותחי 105 מ"מ ומערכות בקרת אש חדישות. תוכנן ופותח טנק הסטוריון המשופר — הסכת הטנק ממערכת כוח מונעת בבנוי למערכת כוח דיזל של טנקי M-48A3.

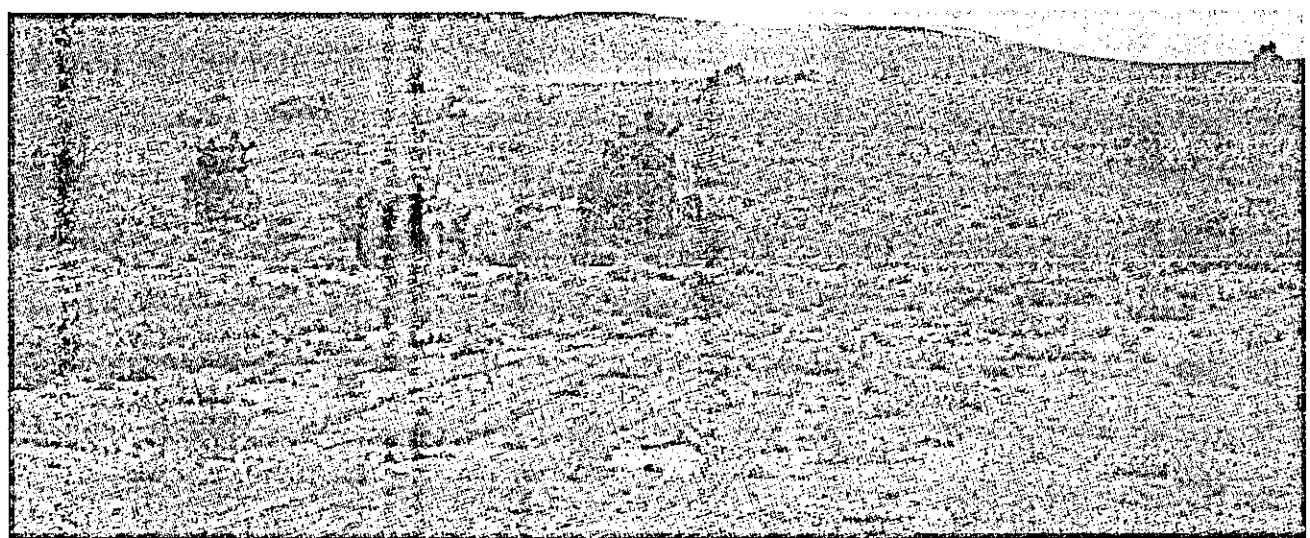
אחרי מלחמת ששת הימים נקלטו במערך השריון גם טנקי T-54 ו-T-55 אשר נלקחו שלל. הטנק הסובייטי פותח, תוכנן והוסב לטנק בעל תותח 105 מ"מ של הטנקים הסטנדרטיים בצה"ל. גם בטנקי השרמנים בוצעו שיפורים ואילו טנקי ה-AMX-13 הוצאו מן המערך.

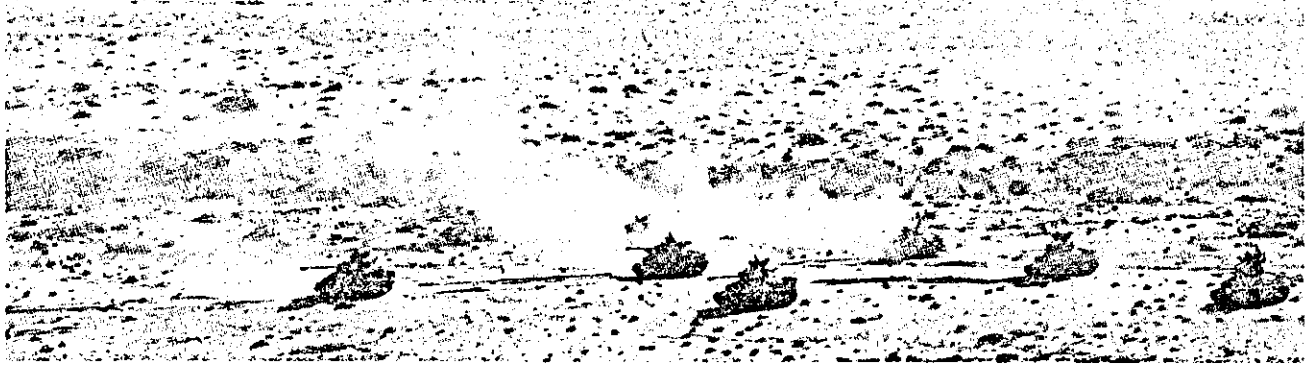
במשך שנים נעשו מחקרים, ניתוחים והערכות בקשר לטנק העתידי בצה"ל. במסגרת מחקרים אלה נבדקו טנקי ציפטיין חדישים ונעשתה עבודת פיתוח ותכנון רבה על-מנת לשפרם ולשכללם. נסיון מלחמת ששת הימים והמחקרים הבליסטיים שבוצעו על סמך הניסיון המעשי במלחמה, תרמו לבסוף יחד עם תוצאות הבדיקה של טנקי הציפטיין לגיבוש מחשבת השריון והפעילות בנוון עלתה על דרך המלך.

תורות ואמצעי לחימה ו,ענף תורת חיל-שריון" הפך להיות גוף מטה עצמאי הכפוף ישירות למפקד הגיס. נעשתה רביזיה של תורות ותכניות קורסים ואימונים כלליים. צומצמו מספר הנושאים והוקצב יותר זמן להתמחות בנושאים שנכללו בתכניות החדשות. שונו גם הגדרות התפקידים וכך נקבע, למשל, כי מפקד במילואים אינו צריך להיות גם מדריך טוב, אלא עליו להתמחות בפיקוד, שליטה ויתר תפקידי השגרה והלחימה. גובשה שיטה חדשה להכשרת יחידות המילואים בהתאם. מתקן האימונים המנהלתי של גייסות השריון בדרום הפך לכית-ספר עבור יחידות המילואים. במתקן זה עברו את אימוניהן השנתיים כל אנשי חיל-השריון ומומחים של הסגל הסדיר של גייסות השריון הדריכו את הטוראים וגם את המפקדים כאחד. שיטה זו הבטיחה את מימוש עקרונות התכליתיות וההתמחות לגבי מערך המילואים, והיא גם הבטיחה את אחדות תורת לוחמת השריון בכל מערך צה"ל וכן תרמה רבות לטיפוח רוח החיל ועקרונות פעולתו.

קורסי המפקדים אוחדו והפכו לקורסים מעורבים של אנשי מילואים וסדירים, והדבר התאפשר על-ידי קיצור משך הקורסים. מפקדי המילואים חוייבו להתייצב לקורסים על בסיס שירות מילואים רגיל ועל-פי התכניות הכלליות של מנהל כוח-האדם בחיל-השריון (לפני שהונהג קסדר זה היתה מותנית הכשרת מפקדי המילואים ביכולתם להתפנות מעיסוקיהם הפרטיים ולהתנדב לקורס). כתוצאה מרפורמה זאת, היו תוך שנתיים כל מפקדי הפלוגות ומעלה וכל קציני המטה בכל הדרגים בוגרי קורס מפקדי פלוגות. אולם הקורסים התנהלו על בסיס ההתמחות בחזית צרה ולא היקנו מספיק יסודות לקצונת הקבע הצעירה, אשר ממנה עתידים היו לצמוח מפקדי הגדודים, החטיבות והאוגדות של העתיד. הוקמו, איפוא, קורסי שריון וסיוור מתקדמים וקציני קבע ומילואים (מתנדבים) קיבלו בהם הכשרה נוספת.

על-פי עקרון ההתמחות נקבע גם כי טנקיסטים ילמדו רק סוג טנק אחד ולאורך כל שירותם בעתיד — גם בסדיר וגם במילואים — יתמידו באותו סוג. נקבע כי קציני טנקים יוכשרו כמפקדי מחלקות סנטוריונים או פאטונים ולא כמפקדי שני הסוגים. לגבי הכשרת קציני חרמ"ש חלה מהפכה: במקום שיוכשרו בצה"ל 1 בקורס קצר של חילות אנ"מ ויעברו אחר-כך קורס קציני שריון ארוך, נקבע כי הם יעברו בצה"ל 1 קורס קציני חי"ר ארוך ואחר

בדבנד עם הטיפול בבעיות השעה, שתבעה מלחמת ההתשה, ועם הטיפול בבעיות ארגון המערך והקמתו, לובנו לקחי מלחמת ששת הימים אשר חייבו את מפקדת גייסות השריון לגשת מייד לגבש תורת תיפעול חדשה.

תורת חיל השריון עברה סריקה מחודשת מכל צדדיה כדי להתאים או לפתח תורה, ובהקש ממנה, צורת ארגון, אשר תאפשר ליחידות השריון ללחום בגופים גדולים וגמישים.

בתקופה זו גובשה תורת „הצליחה“. ביוזמת מפקדת גיי"ש הוכנסה שיטת „גישור הסער“, דהיינו הקמת מערכות לגישור מרחוק, הרכבתן וגירתן עלידי טנקים אל מכושול המים. תורת הצליחה נכתבה והפכה נושא מרכזי באימונים והוחדרה לכל המערך. חידוש אחר היה קליטה מורחבת של טנקים ונגמ"שים שלל הכלים נלמדו, נכתבו עליהם ספרי הדרכה והוקמו יחידות על טהרת נשק השלל. גם המבנה הארגוני לקרב עבר מהפכה שכתוצאה ממנה גדל מספר הקצינים. גידול זה חייב הכשרה מזוהרת של קצינים בכל הרמות. הוחלט על הקמת האוגדות המשוריינות הקבועות והאחריות הארגונית והתורתית להן הוטלה על מפקדת גיי"ש, אשר בשיתוף עם החילות עיצבה את הארגון, תורת התפעול והאימון של היחידות האוגדתיות: חה"נ משוריין, אגד ארטילרי, תחזוקה, קשר, הספקה, חימוש, ורפואה.

בשיטה של דיונים ברמות שונות, ניסוי התורה בתרגילים שונים ובדיקות חוזרות ונשנות של תפיסות, גובשה תורת התפעול והמבנה הארגוני של מערך השריון מחדש, במסגרת של אוגדות משוריינות. תוך כדי ליבונה של התורה ובדיקתה, הפיצה מפקדת גיי"ש חומר תורתי כתוב, שסייע להקניית התורה לכל הרמות. בנוסף לגיבוש תורה בסיסית זו, נוצר הצורך לגבש תורת תפעול ותרגולות קרב ליחידות השריון, ששולבו בפעולות הביטחון השוטף. לצורך זה הוקם צוות לקחי חיל השריון, אשר ליווה כל פעילות, הפיק לקחים והפיץ מסקנות ותרגולות למצבים השונים.

אימוני השריון

גודלו של החיל ופרישתו בכל רחבי המדינה חייבו את מפקדת גייסות השריון לשקוד על מציאת שיטות אשר יבטיחו אחידות תורתית ופיקוח מרכזי. בעיות התקציב, כפי שבאו לידי ביטוי בשנים אלו, חייבו את גייסות השריון לפתח שיטות אימון שתב- טחנה תפוקה מירבית בהוצאות מזעריות. הצורך באחידות ובהעלאת הרמה המקצועית הביא לכך שכל חומר הדרכה נכתב במערכי שיעור, אשר חייבו את כל המערך; הוכנסה שיטת בוחני כשירות אחידה ומחייבת לרמת הצוות, המחלקה והפלוגה; צוותי ביקורת אימונים ביקרו באימוני היחידות בצורה סדירה. האימונים האינטר-סיביים בכל הרמות היו מעמסה תקציבית, ולכן הוחלט על צעדי יעילות וחיסכון. לצורך זה הוכנס „שלד מתודי“ בתרגילים, בקור- סים וביחידות: תרגיל תנועה בכלי רכב מועטים. כן הוכנס תחליף

כך עמדנו בהתשה ובמלחמת יום הכיפורים אלוף אברהם אדן

(היה מפקד גיי"ש מ-10.3.69 עד ינואר 1974)

שלוש בעיות מרכזיות עמדו בפני גייסות השריון בימי מלחמת ההתשה:

א. העמידה במלחמת ההתשה.

ב. התעצמות ובנין סדר-כוחות רב מימדים.

ג. העלאת רמתו המקצועית של חיל השריון.

לאחר מלחמת ששת הימים נקראו גייסות השריון לקחת חלק עיקרי בלחימה ביבשה. כוח השריון הסדיר נכפל ונפרש לאורך הגבולות. מפקדת גייסות השריון הקימה את מפקדת הכוחות המשוריינים בסיני, אשר קיבלה אחריות מרחבית לזירת סיני, אירגנה וביצרה את החזית בקו התעלה. כוחות שריון נפרשו גם לאורך הגבולות בבקעת הירדן, בעמק בית-שאן וברמת-הגולן ויצרו מימד חדש בהגנת קוי הפסקת-האש.

בנוסף להשתלבות הכוחות במערכת ההגנה על הגבולות, הופעלו כוחות שריון בפעולות התקפיות, פשיטות משוריינות על ריכוזי פעילות חבלנית עוינת בלבנון, פשיטות על הצבא הסורי ברמת-הגולן ופשיטות שריון מונחתות על מערכי הצבא המצרי מעבר למפרץ-סואץ. הלחימה היום יומית, בעיקר בקו התעלה, לוותה בנפגעים רבים ומפקדת גייסות השריון נאלצה לתת את הפתרון לכוח האדם ביצירת צוותים רזרביים ומפקדים שימלאו את השורות.

התעצמות המערך

תהליך ההתעצמות של מערך השריון נמשך במקביל למלחמת ההתשה והצטיין בהיקפו ובקצבו המהיר. ההתעצמות התבטאה בתחום הרכש וההכנסה לשרות של רכב-קרב משורייני חדיש וגם בתחום ההכשרה. בשנים אלו התעצם חיל השריון ביותר מכפלים לעומת היקפו במלחמת ששת הימים.

סוגי הרכב הקרבי המשורייני השתנו לבלי-הכר. רוב הטנקים שלחמו במלחמת ששת הימים שופרו וכך נוספו טנקים חדשים יותר. כל הטנקים מונעים במונעי דיזל ומרביתם בעלי תמסורת אוטומטית ותותח 105 מ"מ. בעצמאותם הלוגיסטית ובמהימנותם הטכנית עולים הטנקים בשריון של ימינו לאין שיעור על הטנקים מתקופת מלחמת ששת הימים.

יחידות החרמ"ש התחילו להצטייד בנגמ"שים M113 הצטיידות אשר שינתה שינוי מהותי את אופיו של חיל-הרגלים המשורייני בכל הקשור לניידות, הגנת שריון ועוצמת-אש.

ריבוי העוצבות והיקף ההתעצמות הביאו לפריסת שריון בכל רחבי המדינה תוך פיתוח והקמה של מחנות רבים.

כלים שנפגעו ואף להזרים תגבורת לקו החזית, לא היה לאל ידנו לשוב ולחזור למלוא עוצמתנו הכוללת. יש שייחסו את העובדה הזו בראש ובראשונה לתופעת הטיילים שהופעלו על-ידי האויב בשיטה ובכמות שלא ידעו כמוה עד אז. נושא זה מחייב דיון. לפני מלחמת יום-הכיפורים ייחסנו לטיילים נ"ט יכולת טקטית מוגבלת, בהסתמך על נסיון מלחמת ששת הימים, בה נתפסו שלל אלפי טיילי "שמל" אשר לא הגיעו לידי ביטוי. זאת ועוד: במלחמת ההתשה הופעלו נגדנו טיילי "סאגרי" בחזית המצרית ובחזית הסורית בהצלחה מוגבלת בלבד. בחינה מאוונת של "מיתוס" הטיילים מוכיחה שהטנקים גברו אמנם במלחמת יום-הכיפורים על בעיית הטיילים, אך גם סבלו אבידות ניכרות. מכאן שיהיה זה בלתי נכון שלא להכיר בנשק הטיילים כנשק מסוכן ויעיל המחייב תשובות טכניות וטקטיות ראויות לשמן.

נושא ה"שחיקה" והעמידה בה מחייב אף הוא מחשבה. צריך לזכור שהאויב יכול לעמוד בה ביתר קלות מאשר אנחנו, ועובדה היא כי במלחמת יום-הכיפורים קיבל האויב תגבורת שריון תוך כדי הלחימה הן מהארצות השכנות והן מבר"מ. זאת, באמצעות רכבת ימית ואוירית שהופעלה החל מ-10 באוקטובר, תוך פחות משבוע מפרוץ הקרבות. אנו, לעומת זאת, קיבלנו תגבורות רק מארה"ב, ואף זאת באיחור ניכר.

אין כל ספק שבמלחמת יום-הכיפורים עמד השריון במבחן הקשה ביותר בתולדותינו, אך יכול לו הודות לגבורת לוחמיו ומפקדיו, הודות לרמתו המקצועית הגבוהה — הן בתחום תותחנות השריון והן בתחום השליטה — והודות לעליונותו בקרב התנועה. המחיר ששולם היה כבד: מאות טנקים נפגעו ואנשי צוות רבים — כולל מט"קים וקצינים בכל הזרוגות — נהרגו ונפצעו.

התעצמות לאחר מלחמת יום-הכיפורים

המלחמה נסתיימה בהפסקת אש, אשר לוותה במגעים מדיניים ובמלחמת התשה מחודשת שיכלה להתפתח לכדי מלחמה כוללת בכל רגע. שורות האויב שנפגעו התמלאו על-ידי משלוחי טנקים הן מארצות ערב והן מבר"מ בדרך הים ובאמצעות רכבת אוירית. בצה"ל הוחזרו לכשירות מאות טנקים שנפגעו. כן החלו מגיעים טנקים חדשים שסופקו על-ידי האמריקאים. הבעיה המרכזית היתה להתעצם מחדש במהירות האפשרית. תפיסת העולם המסורתית בשריון גרסה הקניית רמה מקצועית על-ידי הדרכה מסודרת וממור שכת. מערכת הדרכה מיידית לא היתה קיימת, והתכניות ומשכי ההדרכה המסורתיים לא ענו לבעיה. נדרשה גישה מהפכנית, והיא אמנם באה לידי מימוש. משימות ההדרכה הוטלו גם על העוצבות הלוחמות וכך בוצעה הדרכה רצופה יומם ולילה. תוך תקופה קצרה נוספו למערך מאות צוותים ומפקדים. הבהרנו לעצמנו שאם תגדל השהות שתעמוד לרשותנו, נחזור ונאמן את כל אלה על-מנת להשלים את החסר. כך או כך, היה זה מבצע אדיר שבוצע בתנאים קשים, שכן במקביל להדוכה, היה על היחידות המדריכות להימצא בכוננות מבצעית מלאה ומתמדת. כמריכך נדרשה שליטה מלאה בכוח-האדם, שכן רבים הוצאו לקורסים והתנועות המרובות של כוח-האדם החלישו צוותים שהתגבשו במלחמה ושיניצבו בכוננות למלחמה מחודשת. לסיכום, למרות כל הקשיים, הצליחו גייסות השריון לקיים את הכלל הישן ש"לא יהיה טנק אשר יחסר לו צוות".

לפני התותחים היקרים עליידי התקני 0.5 ומטווחים זעירים 7.62, אשר נבנו כך שהתותחן יהיה חייב לכוון כהלכה על-מנת לפגוע. אלה איפשרו שיפור מיומנות התותחנים והמפקדים בתורת הירי וריבוי תרגילים "רטובים" של תנועה ואש.

כדי לפתח את יכולתם המקצועית כמפקדים ברמות השונות, פותחה שיטה של תרגילים שלדיים, אשר איפשרה תרגול מסגרות גדולות ותרמה ליצירת שפה אחידה ומשותפת בשריון. הושם דגש רב על שיפור ושכלול אימון המילואים. פותחה שיטת הצטיידות ופיזור במתקן האימונים, אשר הביאה ליעול ולניצול מירבי של ימי המילואים. אימון המילואים נעשה על-פי תכנית שכללה חזרה על היסודות המקצועיים וכן מסלולים משימתיים ברמות הצוות, המחלקה, הפלוגה והגדוד. אימון המפקדים הוקדם לאימון הגדודים, ובמסגרתו ניתנו למפקדים השתלמויות יעודיות שנסתיימו בתרגיל שלדי בעל מסלול ארוך טווח שאיפשר תרגול בכל צורות הקרב כדי לשפר את שיתוף הפעולה הבינ-חילי והבינ-זרועי, שולבו באימונים השונים פעולות משותפות של השריון עם שאר החילות (ארטילריה, אויר וכד').

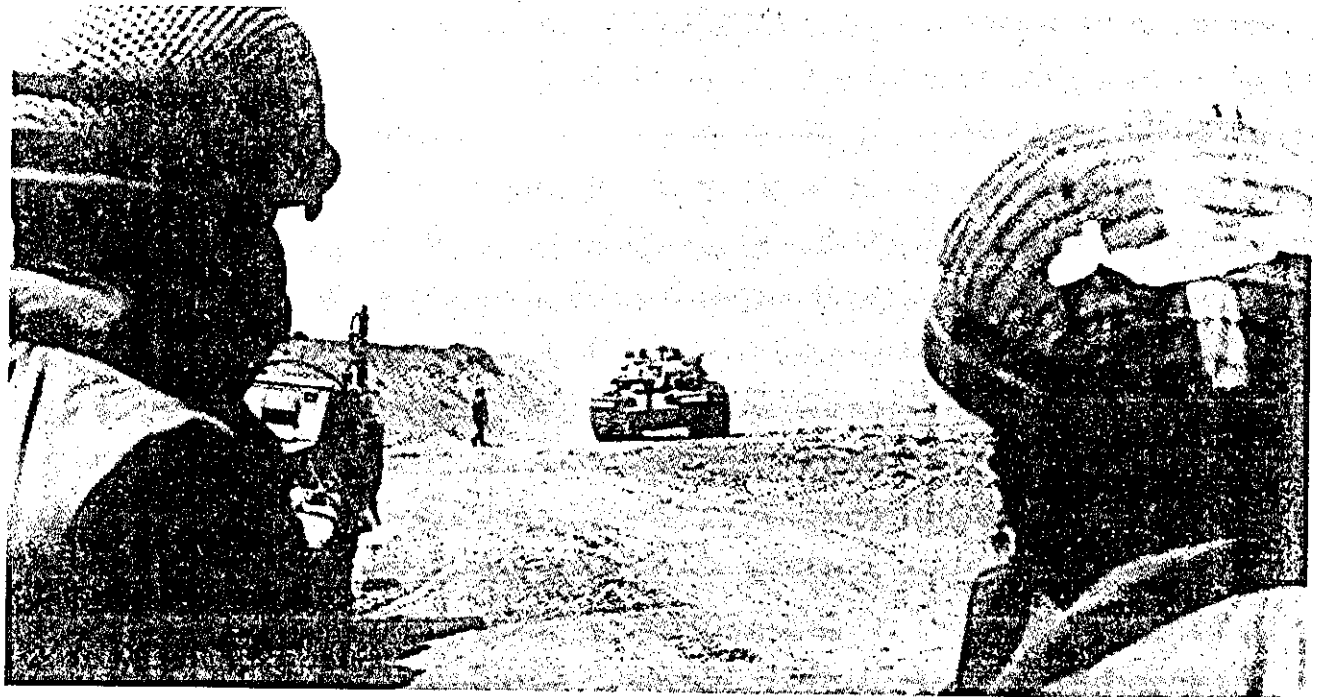
פעילות מבצעית ואימונים בחיקף כה גדול העמידו את גייסות השריון בפני הצורך לשנות את שיטות האחזקה של הרכב הקרבי המסוריוני. כלים רבים נזקקו בפרקי זמן קצרים לשעות מנוע רבות והצריכו טיפולים יסודיים. לפתרון בעיה זו הוכנסה שיטה של טיפול עתי: תיקוני דרג א' ודרג ב' בוצעו בידי אנשי החימוש יחד עם צוותי הטנקים ומערכת הפיקוד. בשיטה זו נשמרו הטנקים ברמה טכנית גבוהה והועמק הידע של אנשי השריון בתחום זה. כמו כן החלו סדנאות השריון לבצע בטנקים טיפול שנתי בשיטת "ליין", דבר שקיצר את שהות הטנק בסדנה לצורך טיפול.

השנים 1967—1973 (עד למלחמת יום הכיפורים) היו שנים קשות לחיל-השריון, אך הכתוב "וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ" התגשם בשריון דווקא במרוצת התקופה האמורה. חריצות, מסירות ומסורתם של אנשי השריון עמדו להם מול הבעיות השוטפות ולא רק יכלו להן, אלא אף קידמו את החיל בכל התחומים.

מלחמת יום-הכיפורים

במלחמת יום-הכיפורים נשאו את עיקר המאמץ ביבשה האוגדות המשוריינות. המלחמה שבאה על צה"ל בהפתעה, מצאה את השריון הסדיר שלו ניצב בשתי חזיתות: החזית המצרית והחזית הסורית. עד בואן של אוגדות המילואים בלמו יחידות השריון הסדירות בעוז ובגבורה את כוחות האויב הפורצים. זאת, כשהם מעטים מול רבים, כאשר עוצמתו של האויב עדיפה עשרת מונים. משהגיעו אוגדות המילואים, עבר צה"ל להתקפת נגד, תחילה בצפון ואח"כ בדרום. אנב כך התחוללו קרבות שריון מן הגדולים שידענו, קרבות שנסתיימו בהדיפת האויב כשצה"ל מגיע לטווח תותחים מדמשק בצפון, ולסף הכרעת ארמיה 3 המכותרת בדרום.

אין ספק שלהפתעה האסטרטגית והאופרטיבית היו השלכות חמורות על מהלך המלחמה. שלא כמלחמת ששת הימים — שבה איפשרה תקופת ההמתנה לרכז את כל עוצמת השריון, להשלים את הצטיידותו ואף לתקן נשק, רכב ורק"מ — הפעם חשו כוחות השריון אל שדה המערכה לאחר גיוס והצטיידות חפזים. עובדות אלו הסבו לנו אבידות כבדות. הגם שהיה ביכולתנו להחזיר לכשירות

ההתחלה עד שהם בוערים ומתפוצצים עם הטנקים שלהם או עד שהם מכריעים את האויב והלחימה מסתיימת". אין כאן דיון על מספר ההתקפות ביממה, כי מלחמה לחיים או למוות אינה רק סיסמא, אלא מציאות חיים בה ממשיך הגדוד לחום אף אם שרד ממנו טנק יחיד.

במלחמה זו שכל השריון מטובי לוחמיו ועוצמת האבידה קשה וכבדה מאוד. בכל מלחמות ישראל אין אף חיל או קבוצה של לוחמים שסבלה כמו הטנקאים של יוסי-הכיפורים, כי הם לחמו בכל אחד מימי המלחמה, במשך כל היום ואף בלילה, בבלימה, בהגנה ובהתקפה. בחוה הסיינית לחמה חטיבתו של אמנון ימים רבים לפני קרב הצנחנים ועד תום המלחמה. זו האזהרה לעתיד: החשוף והבלתי מוגן פגיע. בעם כה קטן הניצחון אינו הקריטריון היחיד ויש חשיבות עליונה למיעוט הנפגעים. הנצילות הגבוהה של כוחותינו מול אויב שהתכונן שנים ארוכות לבלום את השריון הישראלי במסות של חי"ר, טילים נ"ט וארטילריה, הביאה לאבידות הכבדות, מרביתן בימים הראשונים ללחימה, עת יחסי הכוחות היו לרעתנו. אך לעומת המחיר הנורא, האם לא היתה האלטרנטיבה נוראה פי כמה?

השיקום שלאחר המלחמה

מייד לאחר המלחמה עמדה בפנינו החובה להעמיד את חיל השריון על הרגליים, לגדול בהיקף במהירות מירבית תוך קיום כוונות מבצעית. בהכשרה של חירום הגדיל החיל את היקפו מאז המלחמה, בגידול חסר תקדים. עמדה בפנינו הברירה בין גידול מירבי ולו גם על חשבון האיכות (והרי תמיד עמדנו מעטים מול רבים), ובין טיפוח האיכות ולו גם על חשבון כמות שמשמעותה טנקים בלתי מאוישים ויחסי כוחות רעים יותר. בלב כבד בחרנו באפשרות הראשונה מתוך ידיעה שהגידול יוצר תשתית לשיפור האיכות לכשירחיב. היתה דרושה לנו כמות, אשר כפי שנלמד מן

השריון שלאחר המלחמה אלוף משה פלד, מפקד גייסות השריון (מפקד הגיס מ-16.4.74)

במלחמת יוסי-הכיפורים היתה סכנה ממשית לבטחונה של מדינת ישראל, אך מייד לאחריה שוב לא היו קורות המלחמה ולקחיה נחלתה הבלעדית של ישראל. מלחמה זו הציגה בפני העולם — כמו קצחו של קרחון ענק — את החזיונות המבעיתיים של מלחמה עתידית. עוצמת הנשק, עוצמת הקטל של התחמושת והתחכום של האמצעים חשפו רק טפח מן הפוטנציאל שמאפשרים הטכנולוגיה והתחכום האנושי. עלינו לצפות להתעצמות יתר של עוצמת האש, לשחיקת יתר וכניידות אשר תהיה תלויה בחיפוייה של האש יותר מבעבר.

לאחר כל מלחמה צריכים לחקור את גורמי הצלחה והכישלון ולבדוק את תורת הקרב והביטחון, הארגון והציוד. במיוחד אמורים הדברים לאחר מלחמת יוסי-הכיפורים שהיתה ארוכה וקשה וכללה צורות לחימה כה מגוונות ואשר השאירה פצע קשה בלב האומה. תמונה קודרת נצטיירה בערבו של היום הראשון ללחימה, אך עוצבות השריון הן שבלמו את האויב בצפון ובדרום והן אשר הפכו את המגננה של הימים הראשונים למתקפה, לצליחה ולניצחון. שתי הצלחות היו לערבים: ההפתעה והיכולת למנוע מאתנו את שילובו המירבי של חיל-האוויר בקרב היבשתי. כל הצלחה בפני עצמה היתה לה השפעה רבה, ועל אחת כמה וכמה שתיהן יחד. בנסיבות אלו נשא השריון על גבו את עול הלחימה בקרב היבשה. פעם נוספת הוכחנו עד כמה השכלנו לחנך, לאמן ולהכשיר את הלוחמים להמשיך לחום בהתמדה, בעקשנות וללא שיעור, כדברי האלוף (מיל') ישראל טל: „החיל אשר לוחמיו לא משיבים חרבם לנגדה אפילו פעם אחת ותנופת לחימתם נמשכת ברציפות מן

המלחמה, תספיק לא רק להשגת הכרעה שבה השחיקה בלתי נמנעת, אלא גם לקטוף את פירות המלחמה!

התעצמות איכותית

בשנה האחרונה, ובעוד אנו גדלים ומתרבים, פנינו להתעצמות איכותית. רבים בארץ אינם שבעי רצון מתוצאות המלחמה וקולות רבים של הדיוטות ו"מומחים" לגורלו של הטנק נלוו לעשייתנו. קולות רבים של נביאי זעם על סופו של הטנק נפלו על קרקע נוחה שנוצרה בלל נפגענו הרבים. זאת, בניגוד להחלטותינו ובניגוד מוחלט ללקחים של כל הצבאות בעולם להגביר את כוחות השריון ככל האפשר. ברם, הויכוח הוא לא על כך, אלא על הרכבו המאוזן של צבא ההולך ומשתרין, הולך ובונה את עצמו כצבא נייד ומ-שוריין. הטנק ימשיך ויהיה במרכז העוצמה, יכתוב את התנופה, התעוזה והניידות, אך לא עוד לבדו. לא עוד בדלנות חילונית, אלא שילוב של כוחות שריון, חי"ר וארטילריה, הנדסה ואחרים. השילוב אינו רק בצמרת אלא גם בבסיס: בטכניקות הלחימה של היחידות הקטנות. שילוב זה עובר כחוט השני עד לרמות הבכירות, עד למלחמה הבינ-זרועית. חיל-השריון מקיף וחובק את החילות כולם והופך לחיל החילות. בהמשך למחשבות אלו הוקם בסיס אימונים מרכזי ליחידות-שדה שבו נערכים האימונים של יחידות חי"ר, שריון, הנדסה ואחרים, לרבות תרגילים משולבים. יתר על כן, ניתן זגש חזק על פיתוח טכניקות קרבות רב-חילויות.

בתקופה זו נזרעו גם המחשבות והמעשים לעתיד. מתוך כלל הנושאים, מן הראוי לציין כמה מן הבולטים:

● היקפו של חיל-השריון אינו יכול לגדול ללא גבול. משאבינו מוגבלים בכוח-אדם ובאמצעים והפיתרון לכך הוא רק בגידול העוצמה הסוגלית של כל טנק וטנק, כדרך חסרת אלטרנטיבות לגידול בעוצמת השריון. במסגרת זו שופר כושר הלחימה של הטנקים ביום ובלילה, ולמסגרת היחידתית נוספו אלמנטים של אש וסיוע, כדי לתת לטנק הבודד וליחידה הטקטית הקטנה יתר עצמי-אות בטיפול במטרות מגוונות.

● שדה הקרב של העתיד יהיה רווי אש במידה מרובה מזו אשר ידענו במלחמת יום-הכיפורים. גיוון כלים, גידול כמותי, צפיפות פיזית וגודל המרחב שתופס האויב — התשובה העקרונית לכל אלה היא הניידות הטקטית והאופרטיבית. כל האומר "שריון" ואינו אומר גם "ניידות", כאילו לא אמר את כל האמת! הניידות היא האמצעי לשינוי מצב מקומי או זירתי של יחסי כוחות והעובדה שאנו מסוגלים לנייד כוחות בקיום פנימיים, מגדילה אפשרות זו. במלחמה סטטית אנו פגיעים יותר, ולנוכח יחסי הכוחות הנחותים, מאפשרת לנו הניידות להעביר את המלחמה אל אדמת האויב; רק כך ניתן להכריע את המלחמה ולהפסיקה. הניידות מטילה עלינו לקיים גמישות מחשבתית וארגונית, אך בו בזמן היא גם מקשה על הצד השני בתגובה. זו התשובה להיאחזות בקרקע, אשר טיפוסית ללוחמת האויב.

● שרירות הטנק היא ערך עליון. אף-על-פי שמאז ומעולם לא היה שריון חסין לחלוטין בפני כלי הנשק הרבים שארבו לו, בכל זאת חשובה כאן השרירות היחסית. השריון מכביד ומסרב, אך הוא מהווה תנאי לקיומה של ניידות טקטית מכל סוג שהוא. בתחום זה חלה התקדמות רבה במחשבה ובפתרונות טכנולוגיים המאפשרים יישום מעשי.

● מודיעין קרבי הוא דוגמא מובהקת לאמיתותו של פתגם חז"ל "אם אין אני לי — מי לי". אין להעלות על הדעת שנתוני מודיעין

בטווח הטקטי יימסרו לדרג הלוחם על-ידי מודיעין עורפי. עוצבות השריון צריכות לקיים בידיהן את מערכת המודיעין הטקטי, כדי לקבל תמונת מצב של "מעבר לגבעה" ובזמן אמיתי.

● ככל שהקרב דינמי יותר, מתוחכם יותר, ומתמשך יותר, קשה בו השליטה על הפיקוד והוא חורג מתחום התכנון מראש. בעתיד לא ניתן יהיה להתבסס על מערכת בקרה אנושית באמצעה הדלים והאיטיים. הזיכרון האנושי, המפות ויומני החמ"ל אינם כלי שליטה מספיקים ומתאימים ברמת העוצבה. יש צורך במערכות אלקטרוניות ובשיטות עבודה חדישות אשר יאפשרו לקבל תמונת מצב ונתונים בזמן אמיתי, לשם קבלת החלטות והכרעות. בתחום זה התקדמנו.

● רובו של השריון מאוחסן לשעת הצורך. אחד מלקחי המלחמה הוא הצורך בקיצור משך ההזנקה לקרב. יש בכך כדי לקדם פני הפתעה וכדי ליצור הפתעה. בתחום זה שופרו שיטות אחסנת הטנקים ואופן צידם והושגו הישגים של ממש.

● בתחום לחימת הטנקים גובשו טכניקות חדישות אשר נתנו מענה לריבוי נשק נ"ט ולאופי החמקני של המטרות בשדה הקרב. כמו כן גובשו וסוכמו טכניקות קרביות נוספות אשר מצאו ביטויין באימונים ובפרסומים תורתיים מקיפים.

● ההתרחבות הענקית שלאחר המלחמה והיפגעות מפקדים רבים אילצו אותנו לקדם מפקדים רבים בעלי ניסיון קרבי רב ביותר, אולם ללא ביסוס תורתי, ויחד עם זאת לפתוח בהכשרה רבתי של מפקדים ברמה מקצועית טובה עד לשיעור בו ניצור עתודת פיקוד. על רקע זה התקיימו מחזורים רבים של קורסי פיקוד ואף קורס חדש ברמה שלא היתה בעבר. בקורסים אלו השתתפו קצינים מכל החילות המסתערים. כך נפתח קורס מתקדם בתותחנות טנקים ששם לו למטרה להעמיק את הידע והתודעה בנושא חיוני זה.

● הנשק והציוד הולכים ומתייקרים וקשים להשגה. עובדה זו מחייבת להקצות משאבים הכרחיים לאחזקה ולאימונים והפניית חלק גדול של המשאבים לרכש. אנו בוחנים בקפדנות אפשרויות לשיפור האחזקה.

השריון בעתיד

חיל-השריון נושא פניו לכמה יעדים: לאחר המלחמה נוצרו תורות חדשות של לחימה והפעלת נשק, ושופרו תורות קיימות. ידע זה התחיל כתורה שבמלחמה, שמטבע הדברים קודמת לתורה שבכתב. שומה עלינו לפרסמו כתורה שבכתב, כדי שיהיה בסיס לעתיד. ואכן, אנו שוקדים על כתיבה זו תוך שילובן של עוצבות השריון במשימה; חשיבותו של הנשק גדלה, יעילותו משתפרת והולכת ומחירו מאמיר ומרקייע, אך הוא מתיישן במהירות לנוכח ההתפתחות המדעית והטכנולוגית ולנוכח ההצטיידות בצבאות ערב. האימונים והאחזקה יקרים אף הם. אף-על-פירכן אסור לנו כעם קטן בעל משאבים מוגבלים להתכונן למלחמה שהיתה, ויש לקדם את הבאות על-ידי מודרניזציה ותחכום. במצב זה עלינו לחפש דרכים לחסוך באימונים ובאחזקה כתנאי לעמידה באתגר. בתחום זה הוחל בטיפוח אימונים באמצעות סימולציה של מערכות נשק בנוסף לניהול האימונים הקיימים וייעולם; תחום המחקר והפיתוח של אמצעי לחימה כולל שיפורים במערכות קיימות בטנקים ואף פיתוח מערכות חדשות ומתוחכמות.

לסיכום, השריון ספג את המלחמה במחיר יקר וכואב, אך הוא שיקם עצמו, התעצם והשתכלל ונושא עיניו לעתיד בביטחון ובאמונה.

XIM-1

עיבד סא"ל שאול נ.

השיפורים הרבים בנשק נ"ט הפכו את הטנק לפגיע יותר מאשר בעבר. אף-על-פי-כן מחזיקים מרבית הוגי הדעות הצבאיים בדעה כי הטנק עודנו הנשק ההתקפי היעיל ביותר, הנשק נ"ט הטוב ביותר וכי הוא נושא ההסתערות בשדה הקרב היבשתי. צבא ארה"ב נמצא בעיצומו של ניסיון שלישי בעשור האחרון לפתח טנק אשר יירש את הפטון M-60-A1, המהווה את עמוד השדרה של השריון האמריקני. מאמצים קודמים לפתח טנק חדש פשלו, בעיקר מסיבות תקציביות. היו אלה הפיתוחים של הטנק MBT-70, שהיה פרויקט משותף אמריקני-גרמני והטנק XM-803 — פרויקט אמריקני שנגזר מפיתוח ה-MBT-70.

ביום 16 יולי 1976 הופיע ב"נירירוק טיימס" מאמר תחת הכר תרת: "הצבא רוכש את הטנק החדש שלו: החלטה בת 4.5 מיליארד דולר". המאמר פותח בנימה צינית כלשהי: "במהירות שבה אפילו צב מגיע ליעדו, עומד הצבא האמריקני — לאחר 13 שנה של חיפושים והוצאה של מאות מיליוני דולר — להחליט על טנק המערכה העיקרי לרבע הבא של המאה..." באותו חודש עמדה ליפול החלטה בדבר הבחירה בין שני דגמי הפיתוח המתחרים של הטנק XM-1, האחד מתוצרת חברת קרייזלר (יצרנית טנקי הפטון) והשני מתוצרת חברת ג'נרל מוטורס (להלן ג'מ). אין ספק שזו החלטה נכבדה הן במובן התקציבי והן בעובדה שהצבא האמריקני ממשיך לראות בטנק את מלך שדה-הקרב היבשתי. בחודש אוגוסט השנה נפלה ההחלטה להמשיך לפתח את הדגם של חברת קרייזלר שהוא בעל מנוע טורבינת גז יחיד במינו. אכן, אין זו משימה קלה כלל ועיקר להכריע בשאלה איזהו טנק המערכה הבא. עוד בטרם החל המבצע ההנדסי-הטכנולוגי, היה על

הצבא להתמודד עם דעת קהל ואסכולות שאינן רואות בטנק את נשק ההכרעה, ועל-כל-פנים אינן רואות צורך להשקיע כספים כה רבים בפיתוח מערכות משובכלות בטנקים. זאת, נוכח השפע האדיר של טילים נ"ט המשוטים והזולים, יחסית, אשר ברשות חיל הרגלים. צבא ארה"ב התחבט בענייה כפולה: כיצד לפתח טנק אשר יהיה בו שיפור משמעותי בכישורים העיקריים של הטנק — כושר הגנה ושרידות, ניידות, עוצמת אש, אמינות טכנית והתאמה לצרכים תחזוקתיים — ויחד עם זאת לא יעלה מחירו על 507,790 דולר (במחירי 1972).

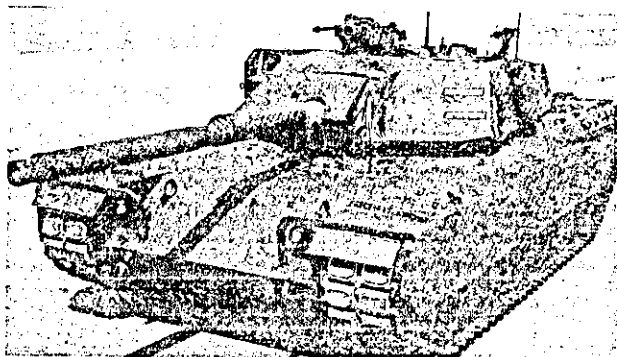
שני גורמים יסודיים קובעים את יעילותו של טנק: עוצמת האש שלו ושרידותו. עוצמת האש היא הכושר להשמיד מטרות אויב כושר זה מושפע מהטווח והדיוק של תותח הטנק ומיכולת הקטל של תחמושתו. השרידות תלויה במידה רבה בצללית הטנק, בניידותו וביכולתו לעמוד בפני אש האויב. בכל פיתוח של טנק חדש יש הכרח לשקול ולהחליט בין רמת כישורים אלו ואחרים. לדוגמא, טנק המוגן היטב כנגד אש האויב, יהיה באופן כללי גדול יותר, כבד יותר ואיטי יותר מטנק המוגן פחות, ולפיכך יהיה גם ניתן לגילוי ופגיעה בנקל. אין הגדרה ברורה וחד משמעית ליסודות המבססים את יכולת ההישרדות של טנק בכל המצבים. השיפוט של המומחים הצבאיים הוא הקובע. בתכנון ה-XM-1 נשען צבא ארה"ב בעיקר על הגנת שריון טובה להגברת שרידותו. משען נוסף לשרידותו של הטנק היא הצלחתו של צבא ארה"ב בפיתוח הנגמ"ש המתקדם MICV והתותח המותקן עליו (Bushmaster) הנחשב למסייע ל-XM-1 בקרב. תותח קל זה (בקוטר 25—30 מ"מ) היה אמור להוות את המקלע המקביל לתותח הטנק, אלא שועדת המחקר והפיתוח המיוחדת של הטנק המליצה להחליפו במקלע 7.62 מ"מ.

באופיון לפיתוח היו תכונות שהן אתגר עצום למתכננים. לשמחת הצבא הושגו בדגמי שתי החברות ביצועים אלו ואף טובים יותר. עם זאת, ניצב ברקע גם הטנק הגרמני החדש לאופרד 2, אשר פותח לאחר שהופסק פרויקט היוקרה האמריקני-גרמני. גם לאופרד 2 יוכנס בספטמבר 1976 כמתחרה נוסף למעגל הבחינה, הניסויים וההערכה של צבא ארה"ב, ולמעשה רק בחודש מארס 1977 לערך תתקבל החלטה סופית בדבר רכישת טנק מודרני חדש לצבא ארה"ב. יש לציין כי בגירסה האמריקנית של הלאופרד 2 (AV) הוכנס תותח 105 מ"מ, לעומת תותח 120 מ"מ שקיים בטנק הגרמני.

הרקע לפיתוח

השיפורים בטנקים הקיימים לא פוסקים אף לרגע — עובדה הידועה גם בחיל השריון של צה"ל — ולאחרונה אף תוכננה בארה"ב סדרת שיפורים שניה בטנקי פטון M-60. ברם, קיימות דרישות מבצעיות שהתחזקו גם בעקבות לקחי מלחמת יום-הכיפור — רים אשר אינן ניתנות ליישום בטנקים הקיימים. כיוון שלא ניתן בתוך שנה אחת או אפילו חמש שנים להחליף את כל מערך הטנקים הקיימים בחדישים — הן מסיבות תקציביות והן מסיבות של

XM-1 מתוצרת חברת "ג'נרל מוטורס"

XM-1 מתוצרת חברת "קרייזלר"

